ÖNSÖZ XI
KISALTMALAR XV
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

I. DÜNYA SAVAŞI VE LOZAN KONFERANSI'NDA BOĞAZLAR MESELESİ

I- GİZLİ ANTLAŞMALAR VE SEVR ANTLAŞMASI'NDA BOĞAZLAR 9
II- BOĞAZLAR ÇEVİRME HAREKÂTI VE MUDANYA MÜTAREKESİ 15
III- LOZAN BARIŞ KONFERANSI VE BOĞAZLAR MESELESİ 23
A-İngiltere'nin Boğazlar Tezi ve Sebepleri 26
B-Sovyet Rusya'nın Boğazlarla İlgili Görüşleri ve Sebepleri 31
C-ABD'nin Lozan'daki Tutumu ve Takip Ettiği Siyaset 34
D-Fransa'nın Boğazlarla İlgili Tezi ve Takip Ettiği Siyaset 36
E-Romanya ve Bulgaristan'ın Boğazlarla ilgili Tezleri 37
F-Türkiye'nin Boğazlar Tezi ve Karşı Görüşler 38
IV- LOZAN BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ'NİN KABUL EDİLMESİ VE TÜRKİYE AÇISINDAN SAKINCALARI 46
V- LOZAN BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ HÜKÜMLERİ 48
VI- SEVR ANTLAŞMASI VE LOZAN BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ HÜKÜMLERİNİN MUKAYESESİ 52

İKİNCİ BÖLÜM

MONTREUX BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ

I- 1923'DEN SONRA ULUSLAR ARASI SİYASETTEKİ DEĞİŞMELER VE BOĞAZLAR MESELESİ ÜZERİNDEKİ TESİRLERİ 57
A- Revizyonist Grup İtalya ve Almanya 59

II- TÜRKİYE'NİN 1923-1936 YILLARI ARASINDA TAKİP ETTİĞİ SİYASET VE SEBEPLERİ 66
A- Balkan Antantı 68
B- Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne Girmesi 71
C- Akdeniz İttifakı 74
III- TÜRKİYE'NİN LOZAN BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ'NİN TADİLİNİ İSTEMESİ 75
A- Lozan Anlaşması'na Taraf Devletlere Nota Gönderilmesi 81
B- Türkiye'nin Notası ile İlgili Yerli ve Yabancı Basındaki Yorumlar 89
IV- MONTREUX BOĞAZLAR KONFERANSI 94
A- İngiltere'nin Montreux'de Müdafaa Ettiği Tez ve Sebepleri 99
B- Sovyet Rusya'nın Montreux'deki Tezi ve Takip Ettiği Politika 102
C- Fransa'nın Montreux'deki Tutumu ve Takip Ettiği Politika 105
D- Japonya'nın Montreux'deki Tutumu ve Takip Ettiği Politika 106
E- İtalya'nın Montreux'ye Karşı Tepkileri ve Sebepleri 107
F- Almanya'nın Montreux'ye Karşı Tepkileri ve Sebepleri 111
G- Balkan Devletleri ve Balkan Antantı Üyelerinin Konferanstaki Tutumları ve Takip Ettikleri Politika 112
H- İngiltere ve Türkiye'nin Boğazlar Projelerinin Mukayesesi 116
I- İngiliz Projesine Türkiye'nin Tepkileri ve Diğer Devletlerin Görüşleri 122
İ- Konferanstaki Diğer Meseleler 126
V- LOZAN BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ İLE MONTREUX BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ ARASINDAKİ FARKLILIKLAR 129
VI- TÜRK KAMUOYU İLE YERLİ VE YABANCI BASINDA MONTREUX İLE İLGİLİ TEPKİLER 135

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1936 YILINDAN SONRA DEĞİŞEN DÜNYA ŞARTLARI VE BOĞAZLAR MESELESİ 147

I- TÜRKİYE VE SOVYET RUSYA ARASINDA MOSKOVA GÖRÜŞMELERİ VE SOVYET RUSYA'NIN ALMANYA İLE BOĞAZLAR PAZARLIĞI 149
A- Sovyet Rusya ve Hitler Almanyası Arasında Boğazlar Pazarlığı 150
B- Adana, Tahran ve Kahire (II) Konferanslarında Boğazlar Meselesi 157
C- Boğazlardan Geçen Alman Gemileri Problemi ve Türkiye'nin Savaşa Girmesi 160
D- Yalta Konferansı 164
E- 19 Mart 1945 Notası ve Boğazlar Meselesi 166
II- II. DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA BOĞAZLAR MESELESİ 170
A- Potsdam Konferansı ve Boğazlar Meselesi 171
IV- ABD VE İNGİLTERE'NİN BOĞAZLARLA İLGİLİ NOTA TEATİSİ 175
A- Sovyet Rusya'nın Boğazlar Notası 177
B- Türkiye, İngiltere ve ABD'nin Cevabî Notaları 178
C- İkinci Sovyet Notası ve Cevabî Türk Notası 179
V- TÜRKİYE'NİN NATO'YA GİRMESİ VE SOVYET RUSYA İLE İLİŞKİLERİ 182

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
MONTREUX BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ'NDEN KAYNAKLANAN PROBLEMLER VE ÇÖZÜM ARAYIŞLARI

I- BOĞAZLARDA ARTAN DENİZ TRAFİĞİ VE SONUÇLARI 187
A- Kazalar ve Sebepleri 188
B- Boğazlarda Meydana Gelen Önemli kazalar 194
C- Artan Deniz Trafiği ve Petrol Sevkıyatı ile Kazaların Çevreye Verdiği Zarar 196
D- Bakü-Hazar Havzası ile Kazak Petrolünün Sevkıyatı ve Boğazların Hinterlandındaki Büyüme 203

II- MONTREUX BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ'NİN YETERSİZLİĞİ VE DEĞİŞİM İSTEKLERİ 208
A- 1994 Boğazlar Tüzüğünün Hazırlanış Aşamaları 211
B- 1994 Boğazlar ve Marmara Bölgesi Deniz Trafik Düzeni Tüzüğü ve Montreux'nin Korunmasını Müdafaa Edenler 213
C- IMO Görüşmelerinde Boğazlar 221
III- 1998 BOĞAZLAR TÜZÜĞÜ VE UYGULANMASINDAKİ GÜÇLÜKLER 230
A- Resm Uygulamasında Karşılaşılan Problemler ve VTS Sistemi 234
B- Varyag'ın Boğazlardan Geçişi ve Önemi 239
C- Türk Boğazları'nda Muhtemel Terör Tehdidi ve Karşı Tedbirler 242

BEŞİNCİ BÖLÜM

KARADENİZ, BOĞAZLAR VE MARMARA DENİZİNDE GÜVENLİĞİ TEMİN ETME VE ÇEVRE PROBLEMLERİNİ ENGELLEME ÇABALARI 245

I- KARADENİZ'İN GÜVENLİĞİNİ TEMİN ETME ÇABALARI 249
A- ABD'nin Karadeniz'le İlgili Plân ve İstekleri 254
B- AB'nin Bölgeye Yönelik Plânları, Türkiye ve Rusya Federasyonu 264
C- Karadeniz'de İşbirliği Süreci, Türkiye, Rusya Federasyonu ve ABD 272
1- KEİT, Blackseafor ve Türkiye 275
2- Bölgedeki Diğer İşbirliği Teşebbüsleri 285
3- Türkiye, Rusya Federasyonu ve Diğer Bölge Ülkelerinin ABD ve AB'ne Bakışı 290
II- KARADENİZ VE MARMARA DENİZİ'NDE ÇEVRE PROBLEMLERİ 299
A- Çevre Kirliliğini Artıran Faktörler 303

1- Karadeniz'deki Kirlenmeyi Engelleme Çabaları ve İşbirliği Süreci 317
a- Karadeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesi (1992 Bükreş Sözleşmesi) 318
b- Karadeniz'deki canlı çeşitliliği ve peyzajı koruma protokolü 318
c- 1993 Odessa Bakanlar Deklarasyonu 319
d- Karadeniz Liman Devleti Kontrolü Mutabakat Zabtı 321
e- Karadeniz Çevre Programı (Black Sea Environment Projekt=BSEP) 322
f- Karadeniz Ekosistemini İyileştirme Projesi: Karadeniz'in Korunması ve Rehabilitasyonu İçin Stratejik Eylem Plânı 323
g- Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü 325
h- Karadeniz Hükümetler Dışı Organizasyonlar Ağı (NGO Network) 326

SONUÇ 335

EKLER 345

EK: I- BOĞAZLAR REJİMİ HAKKINDA MONTREUX 'DE 20 TEMMUZ 1936 TARİHİNDE İMZA EDİLEN MUKAVELENAME 345

EK: II- BOĞAZLAR VE MARMARA BÖLGESİ DENİZ TRAFİK DÜZENİ HAKKINDA TÜZÜK 371

EK: III- İSTANBUL LİMAN TÜZÜĞÜ 405

EK: IV- ULUSLARARASI 1972 DENİZDE ÇATIŞMAYI ÖNLEME TÜZÜĞÜ 427

EK: V- ULUSLARARASI DENİZDE ÇATIŞMAYI ÖNLEME KURALLARINA AİT KONVANSİYON 1972 457

EK: VI–1998 TÜRK BOĞAZLARI DENİZ TRAFİK DÜZENİ TÜZÜĞÜ 507

EK: VII TÜRK BOĞAZLARI'NDA MUHTEMEL TERÖR EYLEMLERİNE KARŞI TEDBİRLER 541

KAYNAKLAR 543

DİZİN 567